Šalomoun

Původ materiálu
Rut Brodská
Pořadí v lekci
15

Kdo se dnes přidává k zástupu: Šalomoun

Téma: Dávej nám moudrost

Vyprávíme podle: 1. Královská 11

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše znalé

Říká vám něco jméno Šalomoun? Co důležitého byste o Šalomounovi řekli těm, kdo o něm neví nic, nebo málo?

b) Pro střední a starší školní věk; pro znalé

Byl jednou jeden král a říkalo se o něm, že je moudrý. Žádný z lidí se mu v tom nevyrovnal. Jednoho dne za ním přišly dvě ženy a chtěly, aby je rozsoudil. Přinesly s sebou jedno miminko a obě tvrdily, že je její. Komu dítě patřilo, to bychom dnes asi zjišťovali testy DNA, ale jak si poradil král? Podle čeho poznal, kdo je jeho pravá matka?

c) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše neznalé

Co jste dostali za dárek nebo čím jste byli obdarováni? (*Knihu; pamlsky; brusle; stolní hru; poznání, že mám kolem sebe kamarády, zážitek z filmu, prominutí trestu…? Mladší děti budou nejspíš uvádět ‚hmatatelné' dárky z narozenin či od Mikuláše, se staršími ale můžete dojít k těm nesamozřejmým, neobyčejným poznáním, zážitkům či setkáním*.)

Zůstanou nám dary natrvalo? Neměli bychom, chceme-li se z nich těšit, o ně nějak pečovat? Poznáme-li v člověku kamaráda, neměli bychom se o náš vztah nějak starat; dávat najevo, že o přátelství s ním stojíme?

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

- Šalomoun patří mezi známé biblické postavy dokonce i v necírkevních kruzích. K běžné mluvě dnes patří přirovnání ‚jsi moudrý jak Šalomoun' anebo ‚jednat šalomounsky', což ve prospěch slavného a moudrého Šalomouna příliš nemluví. Tak jako nám při seznámení se s některou ze slavných postav z dějin utkví třeba zlatem vyšívané roucho, korunovační klenoty, diplomat na svém místě, zručný obchodník či schopný stavitel, tak tomu bývá i u Šalomouna. **Knihy královské** nám chtějí posvítit na krále v Izraeli, jejichž instituci si lid vydupal na Samuelovi (1Sa 8,5). Nechtějí však být přesným popisem historických událostí či chronologickým mapováním dějin, nýbrž poukázáním na selhání královské instituce v zemi. V našem příběhu chtějí odkrýt mezery a slabiny ač sebemoudrého krále a ukázat čtenáři, v jakém království je mu nejlépe a kdo je mu tím pravým králem.

- **Šalomoun** byl slavný syn slavného otce, syn Davida a Bat-šeby. Tuto ženu David získává nečistou hrou s životem jejího manžela Urijáše (1S 11,3nn). První Davidův syn s Bat-šebou umírá, druhému dává jméno Šalomoun, což znamená Pokojný (2S 12,24). Skrývá se za pojmenováním Davidova touha po pokoji? Skrze proroka Nátana se k Šalomounovi přiznává i Hospodin, když ho pojmenuje Jedidjáš, což je miláček Hospodinův, a zřejmě se tím naznačuje obnovená přízeň k Davidovu domu.

- Král Šalomoun vládl někde mezi lety 973-933 př. Kr. Své panování zahájil oběťmi v Gibeónu, ve městě s významnou svatyní, kam Izrael chodil obětovat před dostavěním jeruzalémského chrámu. To bylo příslibem, že se Šalomoun i ve své funkci chce držet Hospodinových cest. A Hospodin, jak to už několikrát v příběhu člověka s Bohem učinil a učiní, se zjevil Šalomounovi ve snu (1Kr 3,4nn). Nabídl mu, že může žádat, oč chce. Šalomoun žádá **rozumné a vnímavé srdce**. Uměním vycházet a vcházet se rozumí zřejmě každodenní vladařské povinnosti, v širším smyslu však může jít o celkový způsob života. Šalomoun žádal vnímavé srdce, ale je mu zaslíbeno navíc bohatství i dlouhověkost, bude-li žít podle Hospodinových přikázání a nařízení. Tato slova se jako refrén opakují na klíčových místech Šalomounova příběhu. Měřítkem Šalomounova panování nejsou tedy úspěchy, moudrost, bohatství, sláva či vybudování chrámu, ale jeho příklon či odklon od Božích nařízení. Ani moudré a vnímavé srdce nezaručuje neustálou vnímavost a bezednou moudrost v rozlišení dobra od zla a ani samozřejmou ochranu před zblouděním z Hospodinových cest.

- Šalomoun vynikal rozpětím i úspěchy svých aktivit. Šalomoun **stavitel** – nejznámějším jeho dílem je chrám na hoře Mórija, jehož stavba trvala 7 let a vyžádala si práce 183.000 lidí. V blízkosti chrámu vybudoval rozsáhlý královský palác; dále dal vybudovat města při obchodních cestách, opevňoval je, stavěl pevnostní věže atd. Po otci Davidovi zřejmě zdědil , **umělecké nadání**‘; podle 1Kr 5, 12 složil na 3.000 přísloví a přes 1000 písní (viz Ž 72, 127). Někteří připisují Šalomounovi i autorství knihy Píseň písní, Kazatel a Přísloví. Šalomoun **obchodník** - pozvedl zemi hospodářsky i správně; podnikal zámořské obchodní cesty, odkud dovážel zlato, stříbro, vzácné dříví, drahokamy, slonovou kost, opice, pávy apod. Rozsáhlé obchodní styky s okolními zeměmi Šalomounovi umožňovaly být i výtečným **diplomatem a politikem**. Smlouvami s obchodujícími či okolními zeměmi upevňoval bezpečnost své země. Politickými sňatky s ženami z odlišných kultur a vyznání vyzískal možná jistou prestiž mezi panovníky a zajisté i přístup k určitým smlouvám, nebylo však možné, aby to neovlivnilo jeho osobní a vnitřní život. Následky se objevovaly na jeho cestě v následování Božích přikázání. Nechal stavět svým ženám svatyně, kam pak sám chodil, a nedopadlo to s ním dobře, čteme v 1Kr 11,6. Bůh dal Šalomounovi **moudrost**, kterou dovedl správně používat (spor dvou žen o jedno dítě, 1Kr 3,16nn). Moudrost se mu stala příznačnou (královna ze Sáby, 1Kr10,1nn), ale nestala se garantem jeho srdce až do konce. Odklon od jejího dárce znamenalo vytrácení vnímavého a moudrého srdce z každodenního života. Šalomoun usiluje o smrt svých nepřátel; bojuje s protivníky, kteří se ucházejí o jeho trůn; království se pod jeho rukama rozpadá (11. kapitola).

3. FORMULACE TÉMATU

Obdaří-li nás Bůh třeba moudrostí, neznamená to, že jsme se jednou provždy stali jejími majiteli a že na ni máme patent. Ač je sebešlechetnější, sebespravedlivější, sebemoudřejší a sebevětší to, oč žádáme, i to, co získáme, měli bychom o to neustále pečovat. Strachovat se o její/jeho existenci, stát o ni/něj a neustále se dárce doptávat na jeho/její naplnění. Bože, **dávej nám** moudrost, ať si neustále uvědomujeme, že pravou moudrost nalezneme v následování tebe!

4. ÚSKALÍ TEXTU A LINIE PŘÍBĚHU

- Šalomoun se stal zajisté úspěšným vladařem; za jeho panování se upevnila státní suverenita. Je ale zapotřebí vždy znovu pamatovat, že Knihy královské hodnotí Šalomouna z jiného pohledu, než běžně hodnotíme klady a zápory vlád a vládců. My hodnotíme jejich um vystupování, rozhled v politickém spektru, vzdělanost, nadstranickost atd. Bible se ptá, jak je

na tom dotyčný ve vztahu k Hospodinu Bohu.

- Příběh o spravedlivém rozsouzení sporu dvou žen není dílem nějakého mistrného psychologa či šikovného detektiva, ale oslavou Boží spravedlnosti. K Šalomounovi se sklonil Bůh a obdaroval ho vnímavým a moudrým srdcem, jehož plody je nutno oslavovat.

Ve vyprávění pro mladší a citlivější děti není zapotřebí zabíhat do detailů, jak chtěl Šalomoun rozseknout spor znesvářených žen. Důležitější je zdůraznit, že pravá matka chtěla, aby její syn za každou cenu žil, a proto byla i ochotná vzdát se svého práva na něj.

5. OSNOVA VYPRÁVĚNÍ

Všem třem motivačním uvedením jde o to rozehrát v dětech Šalomounův příběh, ať ho víceméně znají či nikoliv. K samotnému vyprávění se pak dostaneme snadno. Z bodu **1a** to půjde asi nejsnadněji, dostaneme-li se s dětmi k faktu, že to byl syn Davidův, který po něm kraloval.

Motivace v bodě **b** se nachází v příběhu zdánlivě daleko (u soudu). Budeme-li se ale s dětmi pídit po tom, CO způsobilo, že Šalomoun spravedlivě rozsoudil, snadno se dostaneme k událostem v Gibeónu. Ve vyprávění se pak nemusíte u soudu zastavovat, jen ho zmínit.

Poslední motivace (**c**) rozehrává už na počátku to, k čemu chceme s dětmi dojít. V závěru se tak Šalomoun stane jedním z nás, kterým se nedaří o něco starat, ale stejně jako on máme před sebou možnost cesty s Bohem.

I. Šalomoun usedl na trůn

II. a žádá Boha o vnímavé a moudré srdce

III. Boha těší jeho prosba a dává mu mnohem víc

IV. Spravedlivý rozsudek ve sporu o jedno dítě

V. Návštěva královny ze Sáby

VI. Vrchol Šalomounovy moudrosti, bohatství i slávy

VII. nemá daleko k pádu; Šalomoun totiž zapomněl na Boha

6. A) K PRÁCI S PRACOVNÍM LISTEM

Pracovní list lze použít kdykoliv; některé části však sami vybízejí k vypracování před, během či až po vyprávění.

Co už o Šalomounovi vím?

Lze využít v úvodu (viz bod **1 Motivační uvedení**); v motivační části mohou děti samy heslovitě vpisovat anebo v symbolech zobrazovat, na co si z Šalomounova příběhu vzpomenou.

Co nám zpívá na naší cestu víry?

Během vyprávění či po něm můžete s dětmi vymyslet sloku o Šalomounovi do písně: A zástup stále přichází a zas jde dál… a napsat ho na pracovní list. (viz bod **6 Liturgický rámec**, Písně)

Kde se Šalomounova písnička ozývá v bibli?

Lze využít během či po vyprávění zejména se staršími dětmi. Děti pracují samostatně. Při práci si dávají příběh Šalomouna do souvislosti s jiným biblickým příběhem, hledají podobnosti či odlišnosti a zamýšlí se nad tématem: Dávej nám moudrost.

Matouš 2, 1-13 = požádáte děti ať vyhledají v bibli toto místo a příběh si přečtou. Při četbě by jim měly vyvstat shody a kontrasty s příběhem o návštěvě královny ze Sáby u Šalomouna. Ty si mohou vypsat na pracovní list. Na závěr mohou vytvořit novinový titulek k novozákonnímu příběhu. (Např. … Moudrost mudrců; Co přivedlo mudrce do chléva?; Proč klečeli mužové od Východu?)

Moje okénko

Prázdný rámeček slouží k vymalovávání po vyprávění

Co mě v příběhu oslovilo? Za co bych chtěl prosit?

Tomuto bodu je vhodné se věnovat po vyprávění anebo ho nechat jako ‚domácí úkol' s tím, že je nutné se při příštím setkání k němu vrátit. Budete-li se hledání obrázku věnovat hned po vyprávění, předpokládá to, abyste měli po ruce několik obrázkových časopisů, ve kterých budou děti moci hledat vhodný obrázek k tématu Dávej nám moudrost. Krátkou prosbu mohou děti vytvořit jednotlivě anebo ve skupince. (**Viz 9 Modlitba**)

6. B) K PRÁCI S POSTAVIČKAMI

Předkreslené postavičky jsou prototypy postav: radující se, spící, kráčející, strnulá, vládnoucí, v modlitbách. Vyberte - nejlépe po vyprávění i práci s pracovním listem - s dětmi jednu, která podle nich nejlépe charakterizuje Šalomouna; co Šalomouna potkalo, co prožíval. Obkreslete, vybarvěte a dokreslete výraz ve tváři, či všelijak jinak ozdobte, vystřihněte a zavěste do řady svědků za poslední postavu, v tomto případě za Nátana.

6. C) TIP NA AKCI

Hra s příslovím – prozradíte dětem první část přísloví (*lež má* …) a kdo první uhodne jeho dokončení (… *krátké nohy*) získává bod.

Mladší děti budou třeba rády tvořit chrám nebo Šalomounem ‚dovezená zvířátka' z modelíny.

Hra ‚král Šalomoun si ze svých cest přivezl' – někdo začne a přidá za tuto větu jednu věc, nebo zvíře, surovinu, atd. Druhý zopakuje po prvním větu i s jeho dovezenou věcí a připojí za ni svou. Třetí vše zopakuje a přidá věc třetí; hra končí v momentě, kdy už naše paměť nemá kapacitu…

6. D) PODNĚTY K ROZHOVORU

- Jaké obdarování byste si nejvíc přáli vy? Udělejte si s dětmi anketu o ‚nejdůležitější' lidské ctnosti a seřaďte podle počtu bodů. (Můžete k tomu použít fotografie soch ctností a neřestí z Kuksu.)

- Jak byste nakreslili, vymodelovali spravedlnost? Víte, proč je spravedlnost zobrazována jako žena s váhami v ruce a se zavázanýma očima?

- Znáte nějaké přísloví či výrok o moudrosti? Co nám říká? (Moudřejší ustoupí; moudrý jak Šalomoun; učení je matka moudrosti.)

- Čeho je nejvíc zapotřebí u králů, královen, prezidentů a premiérů?

- ‚Chcete-li však takto dojít poučení, nezůstaňte v půli cesty stát, snažte se naslouchat jen plnému znění…´ *konec písně doplňte*. Jaké poučení k nám z Balady velkopáteční (S 297) zaznívá?

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: Žalm 37, 4-6

Hledej blaho v Hospodinu, dá ti vše, oč požádá tvé srdce. Svou cestu svěř Hospodinu, doufej v něho, on sám bude jednat. Dá, že tvoje spravedlnost zazáří jak světlo, jako polední jas tvoje právo.

Písně:

průvodní: Chrám postavil krásně, zpívej,

mocí, slávou i penězi oplýval,

přec nenastal ŠÁLÓM, zpívej,

tak zástup musí přicházet a zas jít dál.

(nápěv Marie má dítě, S 181)

Dej nám moudrost, odvahu (D 672); Moudrost mi, Pane (S 189); Chvalozpěv (NP 49, S 215); Není lepší na tom světě (S 213, BTS 8); Vše dobré, co máme (BTS 19); Nám pomoz, Pane milý (BTS 36, S 201); Balada velkopáteční (NP 53, S 297); Srdce čisté (S 349, NP 139); Kdo na kolenou klečí (S 148, NP 169)

Čtení: Ex 16,9-20

8. VYPRÁVĚNÍ

I. KRÁL ŠALOMOUN

Šalomoun se nadzvedl. Rozhlíží se kolem sebe a očima jako by někoho hledal: ‚Ještě před chvílí jsem s někým mluvil?‘ Posadí se na svém lůžku, mne si oči a přemýšlí: ‚Nejsem doma, ve své

ložnici v Jeruzalémě, … jsem - v Gibeónu!, od včerejška, …a asi jsem to nestihl už zpátky, že jsem tu přenocoval… Ale - s kým jsem to tedy mluvil?‘

Šalomoun se v tom nemohl vyznat. Hlavu měl ještě plnou velkolepých oslav a bujarého veselí z královské korunovace, jak ji prožíval v minulých dnech v Jeruzalémě. ‚Škoda, že u toho otec David nemohl být,‘ broukl si Šalomoun. ‚Jenomže on mi stejně hlavně kladl na srdce, abych nezapomněl – jako král – vzdát chválu a dík Hospodinu Bohu. Tak o tom otec mluvil ještě na smrtelném loži. A já jsem to chtěl splnit. Jenže v Jeruzalémě se to nedalo, Bůh tam nemá žádný chrám… Proto jsem se rozhodl, že odjedu sem, do Gibeónu. Dříve než řádně usednu na trůn, chci vzdát chválu Hospodinu; on je a on bude můj pravý král a já mu chci být nablízku. A tak jsem tady.´ Je ráno, ale Šalomoun ví, že té noci prožil něco velikého. A Šalomoun si vybavuje, co se to noci vlastně stalo. Pěkně po pořádku.

II. ŽÁDÁ BOHA O VNÍMAVÉ A MOUDRÉ SRDCE

Večer Šalomoun ulehl a zaslechl Boží hlas: ‚Přej si, co chceš, a já ti to dám.‘ Co si jenom honem přát? Co by bylo dobré mít pro své královské povinnosti…?‘ V duchu viděl svého otce Davida. ‚Mému otci jsi prokazoval veliké milosrdenství a i mně ho prokazuješ. Jenže já jsem ještě moc mladý a netuším, jak vládnout. Dej mi, abych měl v každodenních vladařských povinnostech i ve svém životě srdce vnímavé, které by dokázalo rozeznávat dobro od zla.‘ Bohu se Šalomounova prosba líbila. Vždyť by mohl žádat bohatství, dlouhatánský život, likvidaci všech svých nepřátel… ‚Dám ti srdce vnímavé, slyšící každou nespravedlnost a správně rozhodující o každé rozepři. Navíc ti ještě dám bohatství, slávu a budeš tu na zemi dlouho. Ale nikdy nezapomeň chodit po mých cestách a zachovávat má nařízení a přikázání.‘

Tak to tedy bylo. Šalomoun si uvědomil, že mluvil s Bohem. Sám Hospodin mu řekl, co bude pro něho důležité. Neradil se se svým rádcem ani se mu nezdál nějaký pomatený sen… Nýbrž naslouchal důležité zprávě od Boha, která se týká jeho vlády i celého života. Poté Šalomoun vstal, zavolal svého sluhu a jako každé ráno se za zpěvu písně oblékal. Odpoledne se vrátil do Jeruzaléma, kde vzdal Bohu díky a všem svým služebníkům vystrojil velkou hostinu.

III. BOHEM DAROVANÁ MOUDROST

Šalomoun žádal srdce slyšící a vnímavé vůči člověku i Bohu. A Bohem darovaná moudrost se zanedlouho ukázala. Jednoho dne předstoupily před Šalomouna dvě ženy a přely se o jedno dítě. Každá tvrdila, že dítě patří jí a ne té druhé. Král tedy poručil, ať rozetnou dítě a spravedlivě ženy podělí. V tu chvíli začala jedna žena prosit, aby dítě nezabíjeli. Ať si je vezme

raději ta druhá; jen když dítě zůstane naživu. Druhá žena řekla, jen ať ho klidně rozetnou; aspoň ho nebude mít žádná z nás. Jakmile Šalomoun uslyšel jejich slova, bylo mu hned všecko jasné. Přikázal, aby dali dítě té ženě, která prosila, aby ho nezabíjeli. To že je jeho pravá matka. Lidé si o tom rozsudku brzy mezi sebou vyprávěli a Šalomoun měl pověst moudrého krále. On skutečně moudrý byl: měl srdce vnímavé a moudré, které dokázalo rozeznat dobré od zlého a slyšet přitom Boží vůli.

IV. VRCHOL ŠALOMOUNOVY MOUDROSTI, BOHATSTVI A SLÁVY; NÁVŠTĚVA KRÁLOVNY ZE SÁBY

Šalomounův věhlas a sláva se rychle šířily do daleka. Země vzkvétala, lid ničím nestrádal. Moudře se chopil trůnu a stal se z něho podnikavý vládce. I v cizích zemích se vyprávělo o moudrých a spravedlivých soudech, jež činil. Mnozí proto přijížděli do země, aby ji i jejího krále více poznali. Jednou se za ním vypravila i královna ze Sáby: přijela z daleka s okázalým doprovodem a přivezla hromadu vzácných darů. Byla zvědava na Šalomounovu pověstnou moudrost a na spoustu věcí se chtěla zeptat. Žasla nad tím, co v zemi spatřila a co od krále slyšela. Všechno to překonalo její očekávání. A tak vzdala hold Šalomounovi i Hospodinu: ‚Ať je požehnán Hospodin, tvůj Bůh, který si tě oblíbil a ustanovil králem.‘

Šalomounovi se dařilo i ve všech ostatních věcech. Dal vystavět Hospodinu vznešený chrám v Jeruzalémě a vedle něho hned honosný královský palác. O Šalomounově bohatství vypovídalo i všechno zlaté nádobí, ze kterého každodenně pil a jedl. Šalomoun byl také zručným obchodníkem; uzavíral obchodní smlouvy se zeměmi, odkud vlastním loďstvem svážel zlato, stříbro, vzácné dřevo, slonovinu, opice a pávy, drahokamy a další věci. Vlastnil stovky vozů a tisíce jezdeckých koní. Nechal vystavět nová města, ta důležitá dal opevnit a kolem nich vznikaly obchodní cesty. Za Šalomounem se do království sjíždělo mnoho významných hostů, kteří mu přiváželi další a další vzácné dary.

V. ŠALOMOUN NEMÁ DALEKO K PÁDU; ZAPOMNĚL TOTIŽ NA BOHA

Šalomoun byl slavný a lidé z okolních zemí si jej vážili. Uměl toho využívat, když s nimi obchodoval, ale i jindy. Během doby, po kterou kraloval, si Šalomoun přivedl do svého paláce mnoho princezen a spousty dalších žen i z cizích zemí. Ale nějak přitom zapomínal, co všechno si s sebou ženy přinášejí. Každá z nich měla svou víru a uctívala svého boha. Chodily do svatyň, které jim Šalomoun později nechal vystavět. Ale on nezůstal pouze u stavění; časem začal i on cizím bohům sloužit a jeho srdce se k nim začalo utíkat. Bůh však před Šalomounem nikam neutíkal. Naopak se na něho rozhněval a výslovně mu zakázal posluhovat cizím božstvům a bůžkům. Šalomoun si to však dál dělal po svém, a rázem byla moudrost od Boha

ta tam. Kdo neslyší Boha, neuslyší ani vnímavé a moudré srdce, ani druhé lidi či sám sebe.

Lid v Šalomounově království viděl, kam tíhne srdce jejich krále, a začal ho napodobovat. I oni zapomínali na Hospodina Boha. Šalomoun spotřebovával čím dál tím víc peněz na všechno, co dělal, a proto začal na lidu vymáhat vysoké daně a zavedl mnoho povinných služeb. Lid v celé zemi se začal bouřit a to byl počátek konce Šalomounova království. Šalomoun nemohl svému synu předat rozkvetlé království ani moudrost vnímavého srdce, neboť se ztratil jeho dárci.

9. MODLITBA

Pane Bože, není snadné se rozhodovat, co je pro nás v životě nejdůležitější. Prosíme tě, nauč nás rozeznávat, co je tím nejdůležitějším, co je pro nás i druhé dobré a co je zlé. Ať spatřujeme důležité okamžiky pro rozhodnutí. Ať nezapomínáme tebe se doptávat a tobě naslouchat. Dávej nám moudrost, ať chodíme po tvých cestách. Amen

Cílová skupina
Univerzální
Katechetické cykly
Zástup stále přichází...
Biblický odkaz (kat)
1 Královská 11